

DIYABETİK AYAK

Fizyopatoloji ve Sınıflama

Prof.Dr.TAMER TETİKER

Ç.Ü.T.F. Endokrin ve Metab.Hast.BD

54.Ulusal Diyabet Kongresi , ANTALYA, 2018

Diyabetik ayak ülseri;

- **Diyabetik ayak;**diyabet yada kronik komplikasyonlar ile ilişkili oluşan ayak patolojilerini kapsar.
- Mortalite ve morbidite artışı,yaşam kalitesinin kötüleşmesi, işgücü ve organ kayıpları, toplum için çok ciddi sosyal ve ekonomik yük,
- Diyabetik hastalardaki tüm hastaneye yatış nedenlerinin % 20 'sinden sorumludur.

- Diyabetiklerde yaşam boyu ayakta ülser gelişme insidansı %19-34 arasında ve bunların % 5-24 'ü amputasyon gerektirir.(Non-diyabetiklerden 15 kat sık)
- Ayak ülserleri hastanın hastanede kalış süresini %60 uzatır.
- Alt ekstremitte amputasyonu yapılanların %51'i diyabetiktir.

- Bir amputasyondan sonraki 12 ay içersinde %9-20 oranında YENİ (aynı taraf) veya İKİNCİ BACAĞ (karşı taraf) amputasyonu gerekebilir.
- Birinci amputasyondan sonraki 5 yılda diğer bacağın amputasyon riski %28-51' dir ve bu hastaların 2/3'ü 5 yıl içinde ölmektedirler,
- Mortalite ilk yıl %5 iken , 5 yılda %42 ,

-Slovenkai MP. Foot problems in Diabetes. Med Clin North Am 1998; 82:49-71. Calvet HM,
-Yoshikawa TT. Infections in diabetes. Infect Dis Clin North Am. 2001; 15:407-421.
-Armstrong DG et al 2007 Int Wound J. 4:286-87.
-International Diabetes Federation - 2017

DM'ta ayak lezyonları gelişimi için risk faktörleri;

Genel/Sistemik

- Erkek cinsiyet
- Görmede azalma
- DM süresi > 10 yıl
- Renal hastalık
- Hiperglisemi
- Sigara
- İleri yaş

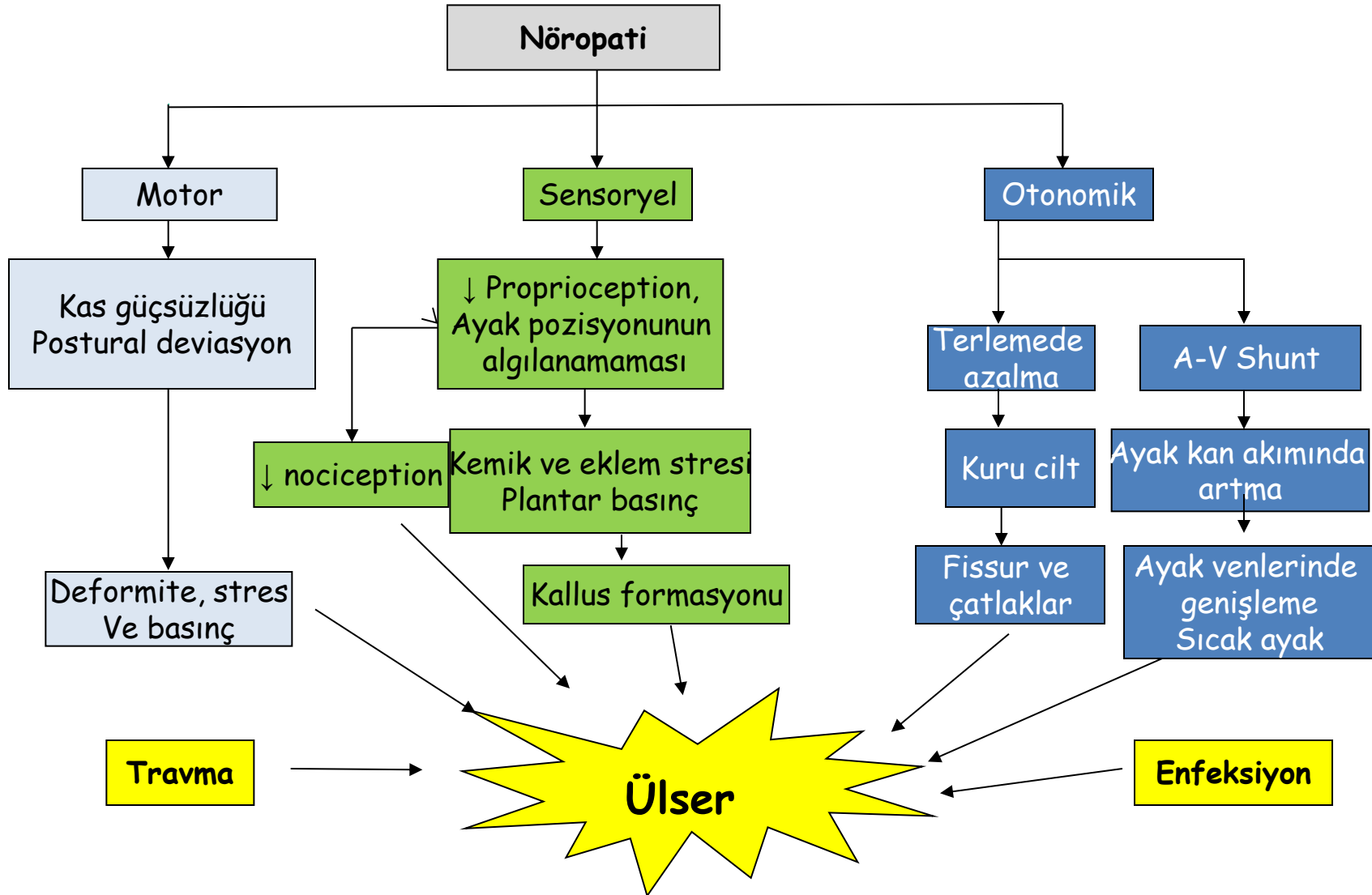
Bölgesel

- Deformiteler,
- Uygun olmayan ayakkabı ve travma,
- Nöropati
- Nasır ve kallus oluşumu
- Eklem hareket kısıtlılığı
- Önceden ülserasyon / amputasyon öyküsü

Diyabetik ayak fizyopatolojisi

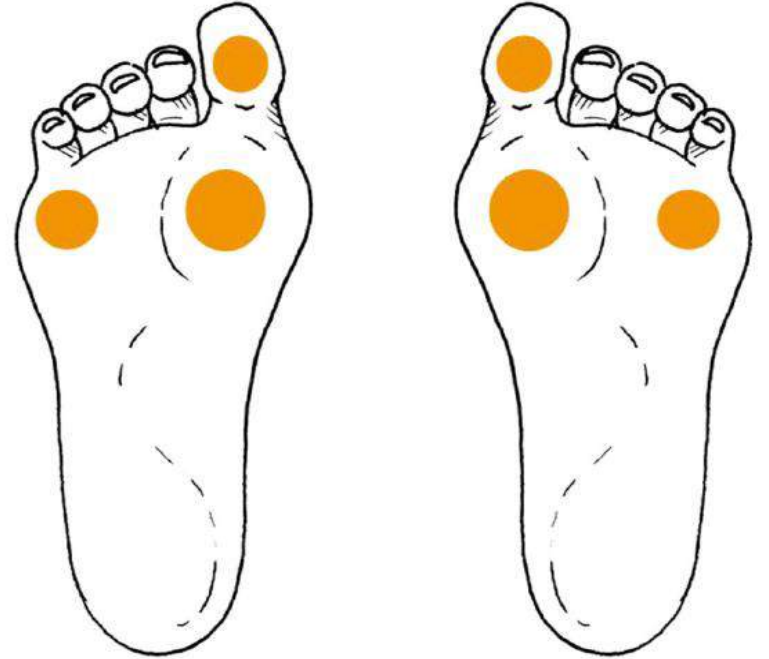
- Diyabetik ayak ülserleri;
    - Nöropati(öz.periferik)
    - Vaskülopati
    - Enfeksiyon ve immün sistem bozukluklarının,
- İzole veya birlikte etkileri ile oluşur...

Periferik Nöropati

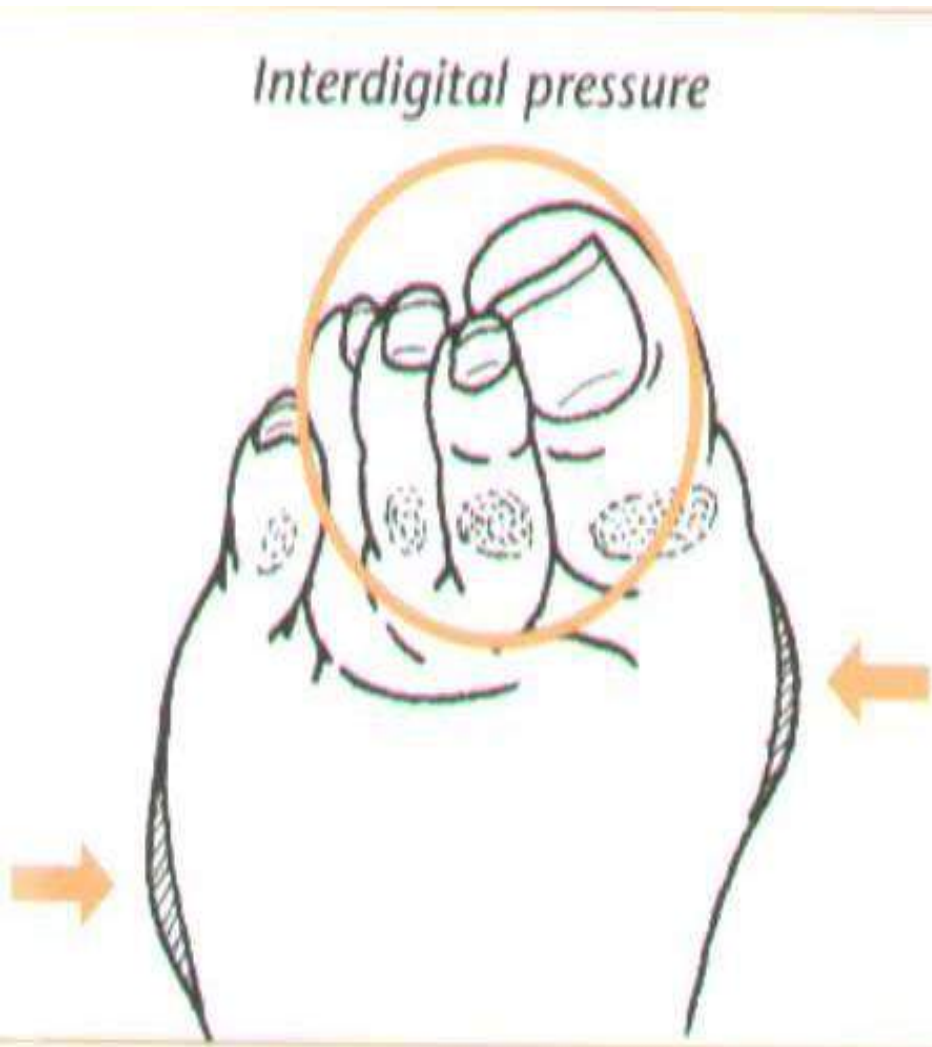
Periferik nöropati tanısı

- Öykü , detaylı nörolojik muayene;
- Vibrasyon testi
- Pinprick testi
- Monoflaman testi(10 gr)
- EMG(nadiren gerekir)

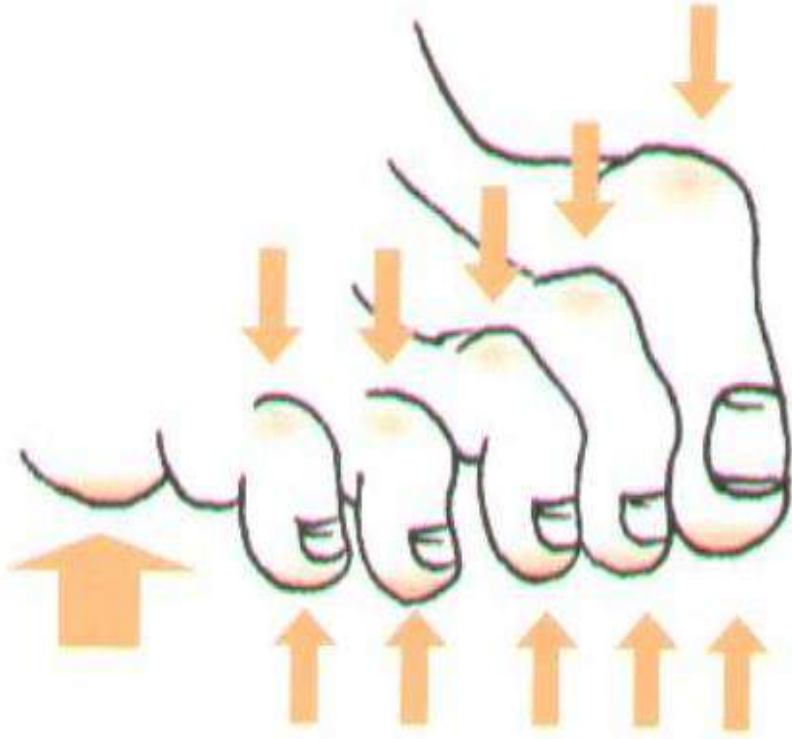

Anormal ayak yapısı

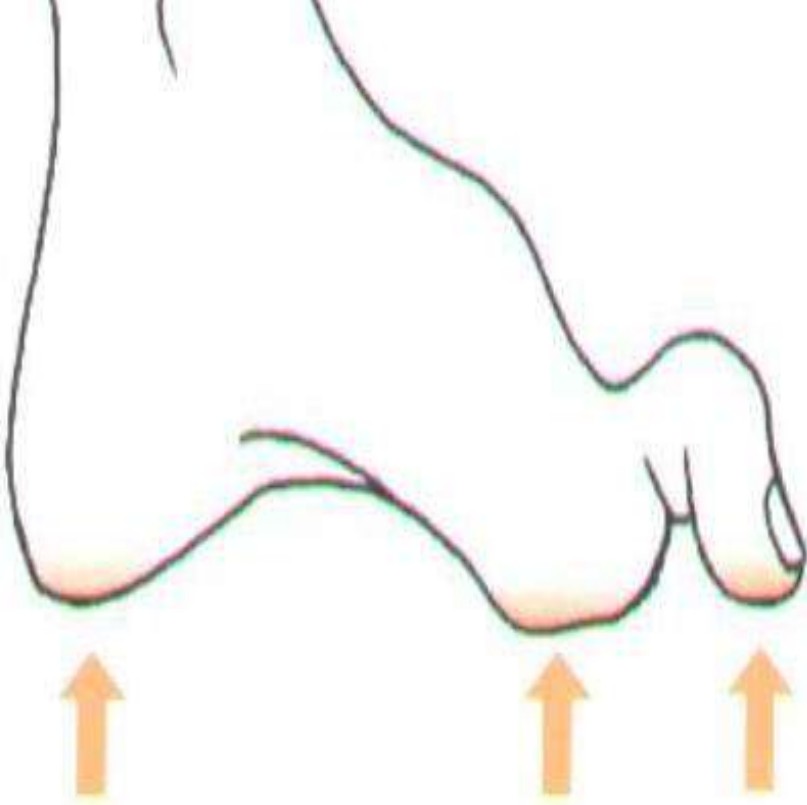
Hallux valgus, çekic parmak deformitesi,

Anormal ayak yapısı

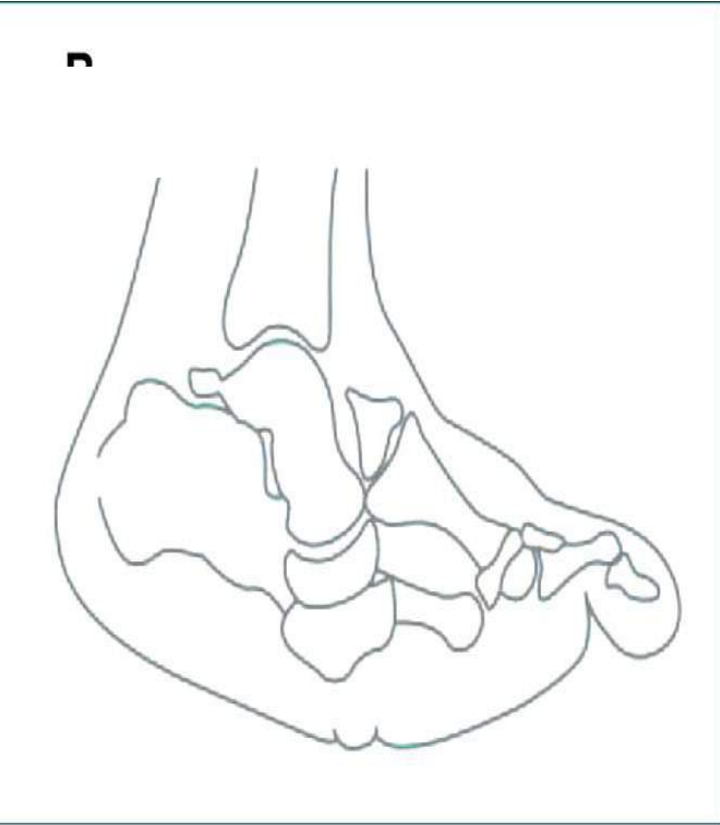
Çekiç parmak ve pençe ayak deformitesi

Anormal ayak yapısı

Bası noktalarında kallus oluşturan Pes cavus deformitesi

Diyabetik nöropatik osteoartropati (DNOAP)

- Otonomik ve periferik sinirlerin harabiyeti vazodilatasyon, demineralizasyon ve iskeletin destabilizasyonuna neden olur.

Mikrovasküler patoloji

+

Makrovasküler patoloji

Dokularda iskemi

Periferik arter hastalığı

- Diyabetiklerde büyük damarları tutan atherosklerotik tıkaçıcı hastalık iskemik ülser gelişiminde esas rolü oynamaktadır
- Diyabetik hastalarda tutulum popliteal damar distalinde, tibial ve peroneal damarlarda segmental tutulum şeklinde olmaktadır,

Klinik deęerlendirme

- **Semptom ve bulgular**
  - yürümele oluşan bacak ağrısı,
  - istirahatte yada gece ağrı
  - gangren
- **renk**
  - kırmızı(hiperemik cilt)
  - siyanoze
- **ISI**
  - soęuk

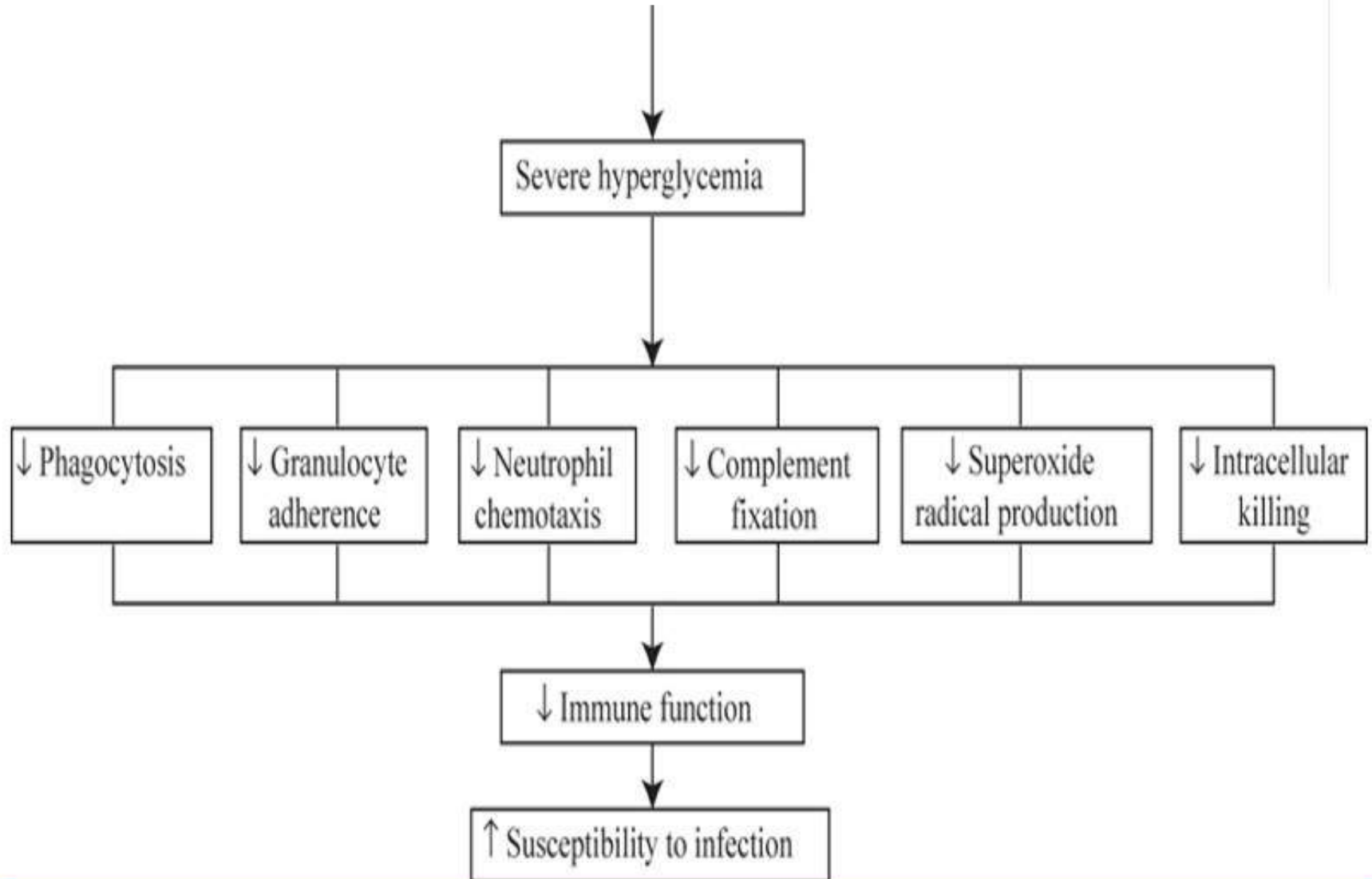
Nabızlar ve ABPI

Bilgisayarlı Ayak Bileği - Kol Basınç İndeksi

Diyabet ve Enfeksiyon

Enfeksiyonun rolü;

- Mikroorganizmalar yara oluşmasında rol oynamaktan ziyade, mevcut ülser üzerine sekonder olarak yerleşerek klinik tablonun ağırlaşmasına yol açarlar.
- Olguların % 40-90'ı mixt enfeksiyon şeklindedir. Hem aerob hemde anaerob inceleme için örnek alınmalıdır.
- En sık rastlanılan bakteriler stafilokok, streptokok ve enterokoklardır. Gram (-) basiller ve anaeroblarda sıklıkla olaya katılmışlardır.
- Tinea Pedis *

Akkuş G, et al. Tinea pedis and onychomycosis frequency in diabetes mellitus patients and diabetic foot ulcers; A cross sectional-observational study. Pak Med J Sci 2016 vol.32/4

Diyabetik Ayak Ülserlerinin Sınıflandırılması

Wagner Meggit Sınıflandırması

Wagner Meggit sınıflandırması;1970 lerde tanımlanmıştır. Sık kullanılır Vasküler sistem ve enfeksiyon yaygınlığı ile ilgili yeterli bilgi vermemesi dezavantajdır.

Grade 5: Ayakta yaygın gangren

Teksas Üniversitesi San Antonio Diyabetik Yara Sınıflaması

- Son zamanlarda yayınlanan en popüler sınıflama sisteminden bir tanesi Teksas Üniversitesi San Antonio Diyabetik Yara Sınıflaması Sistemidir.
- Bu sistemde yara yüzeyi ve derinliği ile birlikte enfeksiyon ve iskemide değerlendirilir

Teksas sınıflandırması

1990'ların ortalarında tanımlanmıştır.Yara prognozunu belirlemede yararlıdır.Karmaşık olması dezavantajdır.

	Grade 0	Grade 1	Grade 2	Grade 3
Stage 1	Tam epitelize olmuş pre/post ülserativ lezyon	Tendon,kapsül yada kemiği tutmayan yüzeysel yara	Tendon veya kapsüle penetre yara	Eklem veya kemiğe penetre yara
Stage 2	Enfeksiyon	Enfeksiyon	Enfeksiyon	Enfeksiyon
Stage 3	İskemi	İskemi	İskemi	İskemi
Stage 4	Enfeksiyon ve iskemi	Enfeksiyon ve iskemi	Enfeksiyon ve iskemi	Enfeksiyon ve iskemi

Pedis Sınıflaması

Diyabetik ayak ülserlerini sınıflandırmak üzere IWGDF (The International Working Group of the Diabetic Foot) tarafından özellikle araştırmalarda kullanılmak üzere geliştirilmiştir.

Bu sistemde beř kategori vardır:

- perfüzyon,
- yara genişliđi,
- doku kaybı,
- enfeksiyon,
- duyu durumu.

Pedis Sınıflaması

Doku beslenmesi (Perfusion):

Evre 1: Periferik arter hastalığı (PAH) belirtileri yok,

Evre 2: PAH belirtileri var, ancak ciddi iskemi yok,

Evre 3: Ciddi iskemi varlığı

Yaygınlık/büyükük (Extent/size):

Yara boyutları debridman sonrası cm² olarak ölçülmelidir

Derinlik/doku kaybı (Depth/tissue loss)

Evre 1: Dermisten daha derin dokulara penetre olmamış, yüzeysel tam kat ülser

Evre 2: Dermisin altında, subkutan yapılara penetre olmuş derin ülser, fascia, kas veya tendon tutulumu var.

Evre 3: Kemik ve eklemi de içerecek şekilde ayağın bütün katlarının tutulduğunun belirlenmesi (Probing to bone (kemik sondajı) yöntemi veya direkt bakı ile)

Pedis Sınıflaması

Enfeksiyon (Infection)

Evre 1: Enfeksiyon yok

Evre 2: Sadece cilt ve ciltaltı dokuda enf.var,

Evre 3: Eritem >2cm veya cilt-ciltaltı dokulardan daha derin enfeksiyon,

Evre 4: Sistemik enfeksiyon bulguları(SIRS)

Duyu (Sensation)

Evre 1 : Etkilenen ayakta duyu kaybı yok

Evre 2 : Etkilenen ayakta duyu kaybı var(ayağın plantar yüzeyinde 3 bölgenin en az ikisinde monoflaman ile belirlenmiş bası duyusu yokluğu,

*The International Working Group on the Diabetic Foot. International consensus on diagnosing and treating the infected diabetic foot. 4th International symposium on the diabetic foot. Noordwijkenhout-The Netherlands. 22-24 May 2003.

Schaper NC. *Diabetes Metab Res Rev.* 2004;20 Suppl 1:S90-5

Kobe sınıflandırması

Japonya'da tanımlanmıştır.

Tipler	Ayak problemleri
Tip 1	Başlıca periferik polinöropati
Tip 2	Başlıca periferik arter hastalığı
Tip 3	Başlıca enfeksiyon
Tip 4	Hepsi bir arada

Terashi H,Kitano I,Tsuji Y.Total management Of diabetic foot ulceration-Kobe classification as a new classification of diabetic foot. Keijo J Med.2011;60(1):17-21

King's Sınıflandırması

İngiltere'de geliştirilmiş basit bir sınıflamadır. Geniş kullanım alanı bulamamıştır.

Stage	Lezyon
Stage 1	Normal ayak
Stage 2	Yüksek risk
Stage 3	Ülsere ayak
Stage 4	Enfekte ayak
Stage 5	Nekrotik ayak

Edmonds ME, Foster AVM. Managing the diabetic foot. 2nd edition. Blackwell; 2005.

- Amit jain's; Asya ülkelerinde kullanılır;
- Tip 1:Enfektif diyabetik ayak komplikasyonları,
- Tip 2:Nonenfektif diyabetik ayak komplikasyonları,
- Tip 3:Mixt diyabetik ayak komplikasyonları,
- Van Acker/Peter
- SAD(sepsis, arteriopati, denervasyon sistemi)

Tedavi;

- EĞİTİM
- Glisemik kontrolün sağlanması,
- Lokal pansuman ve debridman.

Multidisipliner yaklaşım çok önemli...

- Anjioplasti
- Arteriyel bypass operasyonları
- Amputasyon.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ DİYABETİK AYAK KONSEYİ ,2000-

Diyabetik Ayak Birimi

- Endokrin ve Metabolizma Hast.BD
- Ortopedi ve Travmatoloji AD,
- Plastik ve Rekonstrüktif cerrahi AD,
- Enfeksiyon Hast. AD,
- Girişimsel radyoloji BD,
- Kalp ve damar cerrahisi AD,
- Fizik tedavi ve rehabilitasyon AD,
- Nöroloji AD,
- Dermatoloji AD,
- Yara bakım hemşiresi,

Son Söz

- Toplumda diyabet sıklığını azaltmak ve diyabetik hastalarda yara oluşmasını önlemek temel hedef olmalıdır.

- Birinci basamak sağlık hizmetlerinde eğitim, multidisipliner etkin bir tedavi ve diyabetin kontrolü ile amputasyon oranlarını %50 oranında azaltmak mümkündür...

- Diyabetik ayak yaralarının önlenmesi için eğitim yapılması gerekir, erken komplikasyon ortaya çıktığında multidisipliner ekibin olduğu bir merkezde tedavi ve rehabilitasyonu yapılmalıdır.